नेपाल सरकार
श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय

आन्तरिक रोजगारीको अवधारणा, रोजगारमूलक सेवा र कार्यक्रम

(स्थानीय तहका कर्मचारीको तालिम प्रयोजनको लागि तयार पारिएको)

२०७७ असोज

September 2020

प्रस्तुतीको विषयवस्तु

बेरोजगारी तथा सामाजिक सुरक्षाका संवैधानिक प्रावधान

सामाजिक सुरक्षा / संरक्षणको अवधारणा

रोजगारीको हकसम्बन्धी ऐन तथा नियमावलीको मुख्य व्यवस्था

रोजगारमूलक सेवा र रोजगार सेवा केन्द्रको भूमिका

आन्तरिक रोजगारी र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमको फरक

प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमबाट अपेक्षित नतिजा

श्रम शक्ति र संवैधानिक व्यवस्था

श्रमशक्ति

रोजगारीमा संलग्न

रोजगारी

स्वरोजगारी

- बेरोजगार
- श्रमशक्ति भन्दा वाहिर

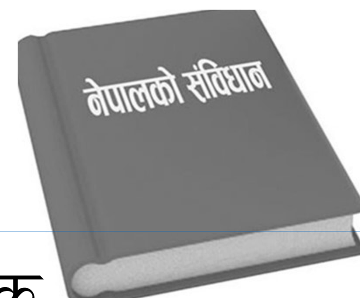

धारा ३३: रोजगारीको हक

(१) प्रत्येक नागरिकलाई रोजगारीको हुनेछ । रोजगारीका शर्त, अवस्था र बेरोजगार सहायता संघीय कानून बमोजिम हुनेछ।
अन्य: सामाजिक सुरक्षाको हक आदि ।

संवैधानिक व्यवस्था - संयुक्त दायित्व

संघको अधिकार (अनुसूची-५)	संघ र प्रदेशको साझा अधिकार (अनुसूची-७)	स्थानीय तहको अधिकार (अनुसूची-८)	साझा अधिकार (अनुसूची-९)
संघीय कानून तथा नीति निर्माण	गरीबी निवारण	स्थानीय तथ्याङ्क	तथ्याङ्क व्यवस्थापन
सामाजिक सुरक्षा र गरीबी निवारण	सामाजिक सुरक्षा र रोजगारी	स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन	सामाजिक सुरक्षा र गरीबी निवारण
	बेरोजगारी तथा बेरोजगार सहायता	बेरोजगारको तथ्याङ्क संकलन	

- सामाजिक सुरक्षा र गरीबी निवारण तिनै तहको जिम्मेवारी
- बेरोजगारी तिनै तहको जिम्मेवारी

सामाजिक सुरक्षा / संरक्षण के हो ?

जिवनचक्रमा आधारित सहयोग नीति (Policy Across the Life-cycle)

गर्भवती महिला तथा वालवालिका

विद्यालय उमेरका वालवालिका

युवा

श्रमयोग्य उमेर

बृद्ध

(श्रोत: राष्ट्रिय योजना आयोग)

" ..... व्यक्ति, घरधूरी तथा समुदायमा आर्थिक संकटका कारण सिर्जित समस्या या जोखिमपनाको व्यवस्थापनमा सहयोग गर्दछ" – विश्व बैंक

" कमजोर तथा ह्रासोन्मुख जीवनयापनलाई सम्बोधन गर्न व्यक्ति तथा घरधूरीलाई सार्वजनिक तथा सामूहिक प्रयास मार्फत उपलव्ध गराइने सेवा सुविधा .. " – अन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठन

सामाजिक संरक्षणको पद्दतीहरु

योगदान रहित

सामाजिक हेरचाह

बृद्धाश्रम, अनाथालय, पुनर्स्थापना केन्द्र, सामाजिक सेवा केन्द्र आदि

सामाजिक हेरचाह

- नगद या जिन्सी सहायता
- शर्त वा निशर्त अनुदान
- विपद व्यवस्थापन

सार्वजनिक निर्माण कार्यमा रोजगारी उपलव्ध गराइ नगद या जिन्सी प्रवाह

योगदानमा आधारित

सामाजिक बिमा

श्रमिक बिमा, जीवनबीमा, दुर्घटना बीमा, पेन्सन तथा विशेष वर्ग बीमा

प्रभावकारी श्रम बजार नीति

- **सीप विकास**
- **कार्यस्थलमा आधारित तालिम**
- **रोजगार सेवा तथा सुविधाहरु**
- **नीति तथा नियमको निर्माण**
- **न्यूनतम मापदण्ड निर्धारण**

रोजगारीको हकसम्बन्धी ऐन/नियमका मुख्य प्रावधान

१८-५९ वर्ष उमेर समूहको नेपाली नागरिक ↔ १०० दिनको रोजगारी वा स्वरोजगारीमा संलग्न नभएको ↔ तोकिएको आम्दानी नभएको (१०० दिन बराबरको)

तोकिएको समयमा निवेदन दिइ स्थानीय पालिकाले प्रमाणित गरेका बेरोजगार व्यक्ति

↓

१. न्यूनतम (१०० दिनको) रोजगारी प्रत्याभूति

२. रोजगार सेवा र सहायता पाउने अधिकार

३. निर्वाह भत्ता प्राप्त गर्ने अधिकार

नोट: बेरोजगार व्यक्ति सबैले आवेदन दिन सक्ने। निर्वाह भत्ताको गणनामा मात्रै परिवारको विषय लागू हुने।

रोजगारीको हकसम्बन्धी ऐन तथा नियमका मुख्य.....

रोजगार कार्यक्रम	ऐन अनुसार तीनै तहका सरकारले न्यूनतम रोजगारी प्रदान गर्ने रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
रोजगार सेवा केन्द्र	स्थानीय तह मातहत एक रोजगार सेवा केन्द्र रहने ।
तथ्याङ्क सङ्कलन	रोजगार सेवा केन्द्रले बेरोजगार व्यक्ति, रोजगारीको अवस्था तथा रोजगादाताको सूचना सङ्कलन गर्ने र प्रतिवेदन प्रदेश तथा संघलाई पठाउने ।

आन्तरिक रोजगारीका २ पक्ष

रोजगारमूलक सेवा

- वर्षमा १०० दिन काम पाएकोलाई
- रोजगार सेवा केन्द्रबाट

न्यूनतम रोजगारी सेवा

- वर्ष भर १०० दिन काम नपाएकोलाई
- प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम र अन्य लक्षित कार्यक्रमबाट

आंतरिक रोजगार कार्यक्रमको सोच र अपेक्षा (Vision and Expectation)

लक्ष्य:

रोजगारीको प्रत्याभूतिमार्फत नागरिकको जीवनस्तरमा सुधार र समृद्धि हाँसिल गर्ने

उपलव्धी १:
उत्पादनशील रोजगारीमा बृद्धि

उपलव्धी २:
रोजगारी सेवाको प्रभावकारी वितरण

उद्देश्यहरु

१. बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूति मार्फत रोजगारीको हक कार्यान्वयन गर्ने ।

२. लक्षित परिवारको जीवनयापनमा प्रत्यक्ष सघाउ पुऱ्याउन आवश्यक पूर्वाधारहरुको विकास र विस्तारमा सहयोग गर्ने

३. व्यवसायिक सीपयुक्त जनशक्ति तयार गरी स्वरोजगार प्रवर्द्धन गर्ने

४. न्यूनतम रोजगारी प्राप्त नगर्ने परिवारलाई निर्वाह भत्ता मार्फत सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभूति गर्ने

आन्तरिक रोजगारीमा परिवर्तनको परिकल्पना

परिणाम

रोजगारी र सामाजिक सुरक्षाको पहुँच बृद्धि

रोजगारी सिर्जनामा समन्वय र सहकार्य

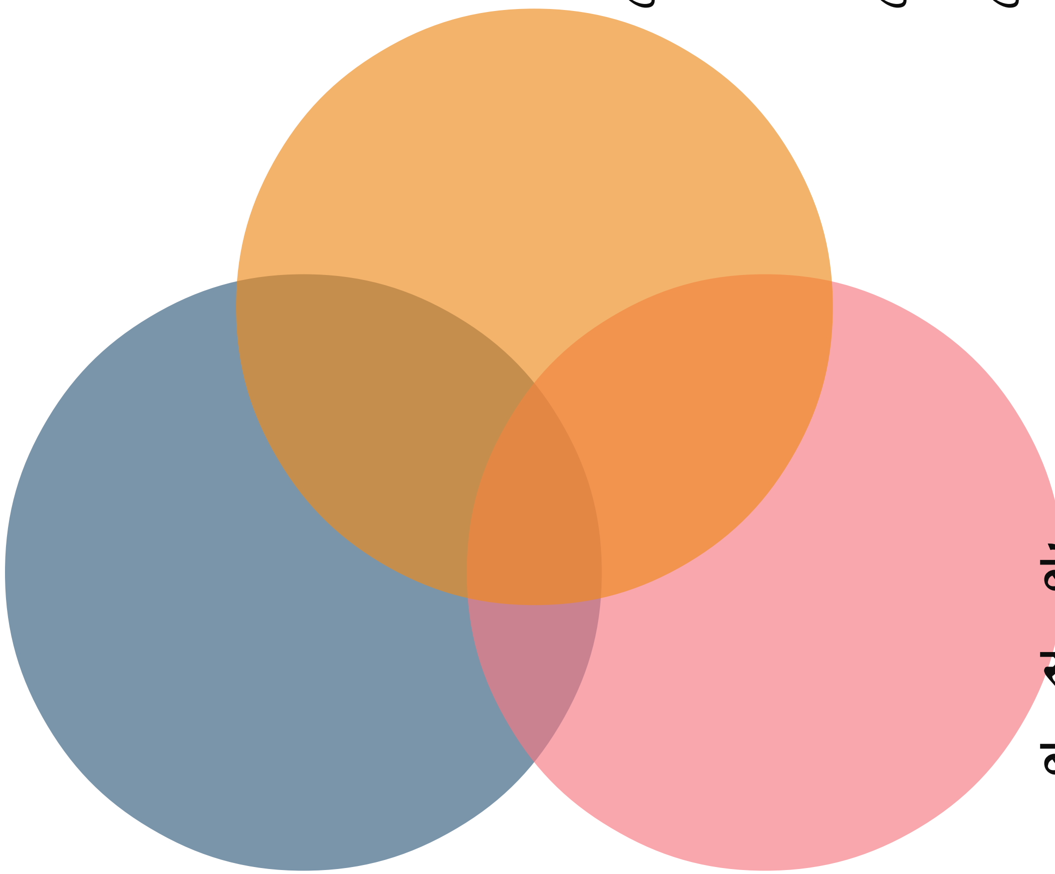

बेरोजगार व्यक्तिको सीप तथा क्षमतामा बृद्धि

आन्तरिक रोजगारी कार्यक्रमको परिकल्पना....

उपलब्धी

उत्पादनशील रोजगारीका अवसरमा बृद्धि

न्यूनतम रोजगारीको सुनिश्चितता मार्फत सामाजिक संरक्षणको प्रवर्द्धन

बेरोजगार व्यक्तिहरुको सीप तथा उद्यमशीलता अभिबृद्धि हुदै गरिबी तथा जोखिमताबाट सुरक्षा ।

गरिवी न्यूनीकरण र जीवनस्तरमा सुधार

रोजगार सेवा तथा सहायता

रोजगार सेवा केन्द्र

- रोजगार सूचना संकलन तथा सम्प्रेषण
- बेरोजगारको पहिचान तथा सूचिकरण
- रोजगारदाता (सरकारी, निजी सहकारी संस्था)संग समन्वय तथा सहकार्य
- रोजगारीमा प्राथमिकता अनुसार श्रमिकको परिचालन
- रोजगारीमा लगाउने (Job Placement)
- सीप तथा तालिमको आवश्यकता पहिचान
- स्वरोजगारका लागि प्रोत्साहन

सहकार्य र संचार

निजी क्षेत्रहरुसंग सहकार्य

- श्रमको आवश्यकताको आंकलन र विश्लेषण
- मागमा आधारित तालिमहरुको व्यवस्था
- औधोगिक तथा व्यवसायिक क्षेत्रलाई प्रोत्साहन
- समन्वय तथा सहभागिता

रणनैतिक सञ्चार

- मिडियाहरुको परिचालन
- श्रमको सम्मान, हाम्रो अभियान कार्यक्रम
- प्रकाशन तथा प्रशारण
- युवा, नागरिककर्मी तथा समुदायको परिचालन

रोजगार सहायता र अनुगमन

रोजगार सहायता कार्यक्रम

- रोजागार सूचना
- निजी क्षेत्रमा पदस्थापनको पहल
- व्यवसायिक तथा सीप विकास तालिम
- सहुलियतपूर्ण ऋण
- स्वोरोजगार बन्नका लागि अन्य सहयोग

अनुगमन तथा मूल्यांकन

- स्थानीय तह: गाउँ/नगर कार्यपालिका
- प्रदेश सरकार: सामाजिक विकास मन्त्रालय
- श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय
- तेश्रो पक्ष अनुगमन तथा मूल्यांकन

कार्यक्रमको लक्षित समूह

बेरोजगार नागरिक

बेरोजगार परिवार

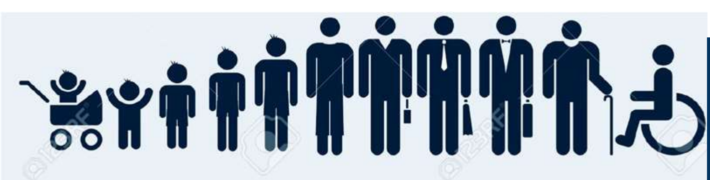

१८ देखि ५९ वर्षको उमेर समूह

रोजगार व्यवस्थापन सूचना प्रणाली

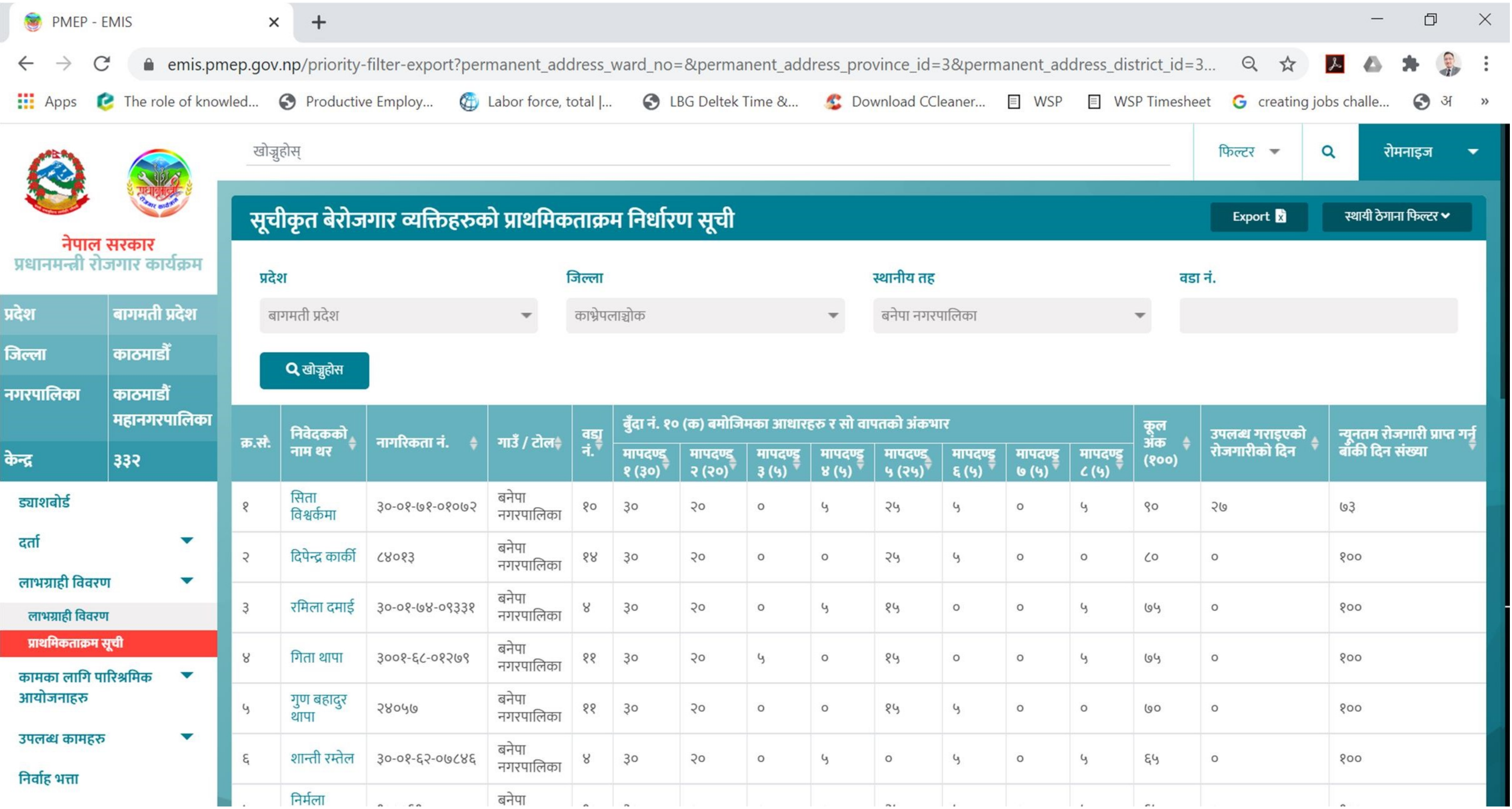

क्र.सं.	निवेदकको नाम थर	नागरिकता नं.	गाउँ / टोल	वडा नं.	बुँदा नं. १० (क) बमोजिमका आधारहरु र सो वापतको अंकभार								कूल अंक (१००)	उपलब्ध गराइएको रोजगारीको दिन	न्यूनतम रोजगारी प्राप्त गर्नु बाँकी दिन संख्या
					मापदण्ड १ (३०)	मापदण्ड २ (२०)	मापदण्ड ३ (५)	मापदण्ड ४ (५)	मापदण्ड ५ (२५)	मापदण्ड ६ (५)	मापदण्ड ७ (५)	मापदण्ड ८ (५)			
१	सिता विश्वकर्मा	३०-०१-७१-०१०७२	बनेपा नगरपालिका	१०	३०	२०	०	५	२५	५	०	५	९०	२७	७३
२	दिपेन्द्र कार्की	८४०१३	बनेपा नगरपालिका	१४	३०	२०	०	०	२५	५	०	०	८०	०	१००
३	रमिला दमाई	३०-०१-७४-०९३३१	बनेपा नगरपालिका	४	३०	२०	०	५	१५	०	०	५	७५	०	१००
४	गिता थापा	३००१-६८-०१२७९	बनेपा नगरपालिका	११	३०	२०	५	०	१५	०	०	५	७५	०	१००
५	गुण बहादुर थापा	२४०५७	बनेपा नगरपालिका	११	३०	२०	०	०	१५	५	०	०	७०	०	१००
६	शान्ती रम्तेल	३०-०१-६२-०७८४६	बनेपा नगरपालिका	४	३०	२०	०	५	०	५	०	५	६५	०	१००
[illegible]	निर्मला	[illegible]	बनेपा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

चालु आ.व. को कार्यान्वयनका मुख्य व्यवस्था

- प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमबाट २ लाख जनालाई न्यूनतम रोजगारी
- कूल बजेट (प्रशासनिक र कार्यक्रम) : ११ अर्व ६० करोड

कार्यान्वयन व्यवस्था	
• ज्याला दररेट रु. ५१७ र बजेट विनियोजन व्यवस्था	<u>युवारुप आयोजना तर्फ:</u>
• Wage Sharing मात्र संघीय अनुदान जाने प्रस्ताव (अर्थ मन्त्रालयको राय बमोजिमा मन्त्रिपरिषद्मा प्रस्ताव प्रस्तुत) • आयोजनाको ७० र ३० % लागत अनुमान	• युवा लक्षित १८-४० (६०%)
• २०७६ असोज २० सम्म अनिवार्य प्रविष्ट सोही अनुसार सशर्त अनुदान थप पठाइने ।	• ६० % महिला अनिवार्य
• चालु आवमा आयोजना प्राथमिकीकरण स्थानीय कार्यपालिकाले नै गर्ने, मन्त्रालय पठाउन नपर्ने ।	• मर्मत संभार आयोजनामा मात्र रोजगार (४ अपवाद)

समग्रमा

बेरोजगारीको समस्याको निवारण तीनै तहको संयुक्ता जिम्मेवारी ।

रोजगारी र सामाजिक सुरक्षा मौलिक हकको रुपमा रहेको ।

बेरोजगार तथा रोजगारदाताको सूचना सङ्कलनको जिम्मेवारी स्थानीय तहको ।

रोजगारी सिर्जनामा सहकार्य गर्ने तथा बेरोजगारलाई रोजगारीमा खटाउने जिम्मेवारी स्थानीय तहको ।

- प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमले रोजगारी सिर्जनामा स्थानीय तहसंग सहकार्य गर्ने
- तीनै तहका सरकार तथा रोजगारदातासंग समन्वय आवश्यक

रोजगारमूलक सेवा तथा सुविधाको विस्तारमा प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमले सघाउने ।

गरीबी तथा बेरोजगारीको समस्यालाई पुस्तान्तरण हैन, समाधान गरौं !

धन्यवाद